

entrevista

Del voluntariat, s'ha dit en to acadèmic que és una cultura pública de convivència. Mirat des de la realitat quotidiana, ve a ser l'exercici del càlid cop de mà, que també és un cop de cor. Les persones no som illes, i una bona voluntat de cohesió social va amb l'equipatge íntim. Treballar-hi voluntàriament és donar senyals de pertinença a una comunitat. Ara mateix, a la vida comunitària hi ha aspectes que no funcionen automàticament. Necessiten voluntat amb mans i temps amb traça. S'escauria de parlar de compromís cívic, ja categòric, definidor d'una constància sòlida. La personalitat de cadascú ens fa irrepetibles, i aquesta mateixa condició obre el gran ventall d'espècies de voluntariat que hom pot escollir, quan ja ha decidit col·laborar: el treball per la cultura, les vibracions apostòliques, les relacions humanes, la feinada assistencial, la preocupació ecològica i qui sap quantes classificacions més, sempre esperen amb els braços oberts. A totes aquestes parcel·les, les persones que s'hi han compromès responen a aquella amonestació del president Kennedy: «No preguntis què pot fer el teu país per tu; pregunta't què pots fer tu per ell». Joan Gratacós era sastre i tenia botiga de confecció, a Besalú. Serà per això que ha pres bé la mida al voluntariat. El vestit dels voluntaris li escau molt bé, a aquest país. A la peça hi ha un bon repunt: Joan Gratacós té 88 anys.

Joan Gratacós, una talla de voluntari

JORDI DALMAU > TEXT

JOAN CASTRO/ICONNA > FOTOS

*Pot passar-hi de tot,
al carrer dels Atrapats*

—De quina manera comença el seu voluntariat?

—Hem de parlar dels anys vuitanta. Jo era llavors un donant de sang, un de tants, que aquí Besalú sempre n'hi ha hagut molts i ben agrupats. Un dia va quedar vacant el càrrec de delegat de l'associació i em varen oferir ocupar-lo. La responsabilitat no exigia cap coneixement tècnic, estava dintre de les meves possibilitats, i vaig acceptar-ho. Jo ja m'havia jubilat. D'això fa trenta anys, i encara en sóc el delegat. En aquest temps la donació de sang a Besalú ha anat evolucionant: quan es va començar s'acostumava a aconseguir 50 bosses de sang. Ens vàrem proposar unes fites de creixement fins a 75, i quan ja hi érem ens vàrem pujar el llistó a 100, i així fins a les 200 bosses. Cada vegada el propòsit es complia. L'any 1985 vàrem fer el rècord de totes les comarques gironines, amb 224 bosses de sang, cosa que pot donar molta satisfacció a Besalú, que, amb una població de 2.300 habitants, té el goig de contribuir a una de les causes més humanitàries, com és la donació de sang. L'any 2014 a les comarques gironines se'n varen obtenir 24.422 bosses.

—Hi ha relleu generacional en aquesta qüestió?

—Aquí a Besalú l'edat dels donants de sang solia estar entre els 35 i els 45 anys. Ara ha entrat més jovent, i la continuïtat està assegurada. Algun any baixa la quantitat recollida, però tornarà a pujar perquè ara es fa la crida i convocatòria tres vegades l'any: abril, agost i desembre.

—Com va ser la seva entrada a la redacció de Ràdio Besalú?

—Precisament va anar molt lligada amb la meva dedicació als Donants de sang, perquè en aquella època es va inaugurar Ràdio Besalú i vaig veure-hi una bona oportunitat de poder exposar la necessitat de la donació de sang, fer-la conèixer i estimular-ne la participació. Això es va concretar en un programa radiofònic que vaig titular «Gota a gota», i que ha anat continuant; és un magazine amb notícies, música, entrevistes... aquestes, quan vàrem començar, s'alternaven amb un donant i un que no ho era, però després ja va ser indistint. Busquem entrevistes de molta diversitat: des de l'alcalde de Besalú fins als estiuiejants, turistes...

Per exemple, tenim enregistrades converses amb el recordat escriptor Baltasar Porcel, un dia que va ser a Girona, i una altra amb el malaguanyat catedràtic i polític Ernest Lluch, de quan tenia una casa a Maià de Montcal. A la mateixa Ràdio Besalú també col·laboro al magazine «De mica en mica».

—També es dedica a la gent gran, un col·lectiu amb una activitat molt viva i variada, entre música i ball, entreteniments, xerrades, manualitats, corals, puntes al coixí, confecció de vestits de paper, concursos, informàtica, etc. Més enllà de casals i centres, com es mou tanta activitat?

—Al darrere de les entitats hi ha una coordinació, gestió i molta més feina invisible. Hi ha un Consell Consultiu de la Gent Gran. Hi participo. Aquest Consell està inserit, en el nostre cas, en el Consell Comarcal de la Garrotxa. Portem la gestió i organització d'activitats per a la gent que es reuneix als casals i associacions. Formar part d'aquest Consell Consultiu suposa feina constant i, durant l'any, algunes reunions a Barcelona per coordinar objectius i propòsits. Als centres i casals es crea un clima formidable, tot encaminat a fomentar la convivència i la participació en la comunitat.

—Quants casals de gent gran hi ha a Catalunya?

—Existeixen 97 casals de gent gran, és a dir, de persones amb edats superiors als seixanta anys. Set d'aquests casals són a les comarques gironines.

—Quina altra ocupació té, lligada igualment amb la gent gran?

—A més, presideixo la Federació d'Associacions de la Tercera Edat de Catalunya, FATEC. És una altra entitat que agrupa i vetlla per les Associacions de tot Catalunya. En el full de ruta hi ha l'organització de certes «trobades» molt concorregudes, amb gent de tot arreu. És així com tenim dies en què es pot aplegar gent de 30 o 35 casals procedents de totes les comarques de Catalunya. La primera vegada que và-

L'any 1985 a Besalú es va fer el rècord gironí de donació de sang: 224 bosses

rem organitzar un dinar de germanor vàrem ser 450 persones. Per celebrar els 25 anys de la fundació de la FATEC vàrem tenir una jornada que ja va ser memorable a Platja d'Aro: al matí, activitats culturals i recreatives, i després un dinar amb 920 persones. Però el rècord d'assistència va ser a un restaurant d'Olot, amb un dinar per a 1.005 persones: celebràvem el Dia Internacional de la Dona.

—**Com va la seva activitat teatral?**

—Fa uns quants anys a Besalú hi havia hagut una companyia de teatre d'aficionats, una tradició molt catalana. Ara ja no existeix, però al poble hi batega una tendència i un esperit de molt bona voluntat, d'alta imaginació i creativitat. Aquí es valoren tots els recursos escenogràfics i espectaculars que ofereix el barri antic de Besalú, una visió autènticament irreplicable dintre el repertori de pobles venerables. En un seguit de creacions teatrals que se suc-

ceeixen a Besalú durant l'any, també procuro de col·laborar-hi. Participo en una programació que es fa els dimecres dels mesos de juliol i agost. Porta per títol «Aquesta nit Besalú». Comencem a les 10 del vespre i guiem els visitants pels indrets més característics dels carrers i places, en què creem un clima d'autenticitat ambiental que no ha d'envejar res als millors escenaris de filmació... L'acció teatral ajuda a reviuir la crònica dels fets, tant històrics com anecdòtics. Jo acostumo a representar-hi el paper d'un abat o d'un bisbe, d'aquell pretèrit medieval.

—**El calendari d'esdeveniments espectaculars de Besalú continua...**

—Sí. També a l'estiu, els dissabtes i diumenges del mes d'agost tenim l'anomenat «Besalú medieval». És una representació molt completa que ens situa plenament a les èpoques més remotes i ens permet fer-nos càrrec de la seva vida, costums, oficis, alimenta-

ció... És una ambientació en autèntica immersió medieval. Durant la jornada es van succeint fets que culminen al final del dia: per exemple, es cou tota una vedella, que s'oferirà al vespre en un sopar comunitari. També utilitzem el recurs del riu Fluvià i el seu pont més espectacular: a la riba s'hi celebra un torneig medieval amb cavalls i abanderats (aquest espectacle és realitzat per professionals de la lluita d'aquesta mena, només faltaria). La meva participació és formar part de la tribuna presidencial de l'espectacle, generalment revestit de bisbe.

—**I què hi passa, al carrer dels Atrapats?**

—Això és una altra història, és un altre dia. Pot passar-hi de tot, al carrer dels Atrapats. Hi ha una concentració de fets molt espectaculars. Els actors preparem una acció teatral de grans efectes que poden arribar fins a una certa agressivitat i raresa, incloses també

Vaig començar a col·laborar a Ràdio Besalú fa 30 anys, i encara hi sóc

les sorpreses. Es tracta d'apreciar bé el conjunt i els detalls, l'acció i el diàleg, i per això es controla l'entrada de visitants en grups reduïts, que es van succeint. Jo acostumo a tenir-hi un paper de frare i un altre de trobador molt inspirat i agosarat. Recito uns petits poemes adreçats als visitants, en el seu lloc adient. El carrer dels Atrapats ha tingut ja dies memorables de participació popular. Per exemple, en una nit vàrem rebre-hi 7.000 visitants.

—Els poemes que recita també són seus?

—Sí. Ja fa un temps que escric poesia. Vaig començar fent les clàssiques felicitacions de Nadal en vers. Després vaig anar practicant, diversament, i ara tinc uns noranta poemes. També em presento als concursos de poesia que s'organitzen als casals de gent gran, generalment per la Diada de Sant Jordi, en què he obtingut algun premi. Però l'important és participar, col·laborar.

—També va acceptar ser jutge de pau, aquella persona que molts només coneixem pel cinema: aquell home que concilia, quan hi ha un litigi, i infon tranquil·litat. És això?

—Puc parlar-ne perquè fa vint anys que ho sóc. Un jutge de pau és una persona no professional de la justícia, que ha estat elegida i nomenada per quatre anys, que ho ha d'acceptar voluntàriament, i que ha d'exercir amb independència dels governs. Un jutge de pau té jurisdicció només al seu corresponent terme municipal.

—El destacat esperit del voluntari fa oblidar una simbòlica remuneració que, per imperatiu legal, ha de percebre un jutge de pau. Quina és la seva feina?

—El compliment em suposa tres aspectes diferenciats: el primer, un treball burocràtic i constant, el dia a dia del Registre Civil; el segon, resoldre actes de conciliació i judicis de faltes; el tercer, presidir i certificar les celebracions dels casaments civils. De litigis, a Besalú, sortosament, no en solem tenir. De casaments civils, sí; alguns anys, probablement, hi ha més casaments civils que no pas de religiosos, a la parròquia. Per a la cerimònia, que celebrem a una sala de l'ajuntament mateix, jo ja hauria complert llegint, només, els tres articles legals obligatoris, i signant el document final.

—Però deu adreçar unes paraules als contraents...

—Sí. Aquí anava. Vull donar a l'acte que s'està celebrant tota la importància que es mereix. Em preparo unes paraules tan bé com sé, que són diferents a cada casament, i al final lliuro una còpia del meu text als contraents. Dintre de les possibilitats, cal deixar constància dels fets notables de la vida de les persones, i crec que un casament ho és. En aquest sentit, sí puc, col·laboro a marcar la celebració. Quant a l'aspecte, a la imatge, també, quan oficio un casament hi assisteixo amb americana i corbata, encara que sigui al pic de l'estiu, i prescindint de

*Amb la gent gran
es va celebrar un dinar
amb 1.005 persones*

la indumentària dels contraents, que pot anar des de l'etiqueta rigorosa fins a la peça esportiva més aventurada.

—**Quants casaments ha celebrat com a jutge de pau de Besalú?**

—Cada any, una mitjana de deu. Ja he tingut tres casaments d'homes, i també tres de dones.

—**Per acabar d'omplir el seu temps lliure, ens oblidem d'alguna cosa?**

—Col·laboro a la Fira de la ratafia de Besalú, que ja ha assolit una categoria molt respectable, amb 23 anys d'existència, i és molt concorreguda, dintre del mapa català d'aquesta especialitat tan nostrada. La ratafia ha de ser d'elaboració pròpia de la gent de Besalú. La guanyadora es produirà ja industrialment i es començarà a comercialitzar per la Fira de la ratafia de l'any vinent. Besalú, que durant tot l'any ja

té la sort de rebre molts de visitants, arriba a un dia culminant per la celebració d'aquesta fira. A l'última edició es varen vendre 480 ampolles. Però, ja se sap, l'organització general d'aquest tipus d'actes és molt complexa i es necessiten moltes mans. Doncs som-hi.

—**Joan Gratacós: ras i curt, què és un voluntari?**

—És una persona despresa, que se sap sacrificar, que veu la realitat de la vida i col·labora. Però en podríem distingir uns graus: l'elemental seria aquell voluntari que, quan convé, es presta a un servei puntual i curt; després vindria un treball ja més periòdic, amb alguna obligació relativa. Tothom és molt benvingut. Però el voluntari autèntic, ja corredor de fons, se subjecta a una agenda i a un rellotge que li marquen donar paraula a allò que ha escollit amb convicció de formalitat.

—**Com veu el futur del voluntariat?**

—Molt necessari, sempre serà necessari. Crec que les grans institucions i estructures oficials poden presentar sovint un servei incomplet, una situació no resolta, i llavors apareix la resolució del voluntariat. Vull creure que el jovent seguirà els passos que se li han marcat. Però cal mantenir la motivació. Se'ls hi ha d'explicar, però han de veure testimonis, rastres. Els nostres successors han d'aprendre que allò ideal no és pas valer-se de voluntaris transeünts, tot i que s'admeten. El servei del voluntariat ha de ser tot un compromís social.

—**Joan Gratacós, mostri'ns una clau de la seva intimitat...**

—La vida m'ha tractat molt bé. Intento tornar el que puc, amb la meva aportació de temps i de treball.

Jordi Dalmau és escriptor.

Als casaments em preparo unes paraules tan bé com sé